

Photo: J.L. Ordoñez

De la planificació a l'acció

Recomanacions per a la implementació del pla d'adaptació per a la conca de la Tordera

Missatges clau

- La gestió per a l'adaptació ha de gaudir d'una visió àmplia i integrada, buscant més coordinació en el disseny i el desenvolupament de polítiques. Per això, s'han de millorar les pràctiques de governança de la gestió integrada de l'aigua.
- La gestió local de l'aigua ha d'ajustar-se a la capacitat de càrrega del territori i garantir l'autosuficiència de l'abastament d'aigua per als usos locals, recobrant un mosaic d'usos del sòl equilibrat i administrant millor el paper de la conca en la gestió general del sistema de distribució de l'aigua a Catalunya.
- El coneixement, basat en l'experiència, serveix de suport al procés necessari cap a una societat menys vulnerable al canvi global.

Introducció

Per assegurar que les estratègies d'adaptació estiguin ben dissenyades, siguin viables i estiguin legitimades, aquestes s'han de desenvolupar mitjançant un procés obert i transparent amb la participació dels actors locals. En aquest context, el CREAM ha formulat un procés col·laboratiu per desenvolupar el Pla d'Adaptació per la conca de la Tordera conjuntament amb els actors locals. El pla inclou 33 mesures (OGA) per fer front als impactes del canvi global sobre les dinàmiques de la conca, un calendari per la seva implementació i una indicació de quines mesures s'haurien de prioritzar segons les preferències dels actors i el context local. Els participants del procés desenvolupat a la conca de la Tordera han avaluat a fons les mesures incloses al Pla d'Adaptació, mirant el nivell de coherència amb el marc polític existent, identificant les barreres i oportunitats que les mesures poden trobar a l'hora de poder-se incorporar a processos de planificació rellevants.

Recomanacions sobre polítiques que recolzin l'adaptació a la conca de la Tordera

A més, executar el Pla d'Adaptació de la Conca de la Tordera o, si més no, alguns dels seus elements principals exigeix una ferma voluntat política, perquè una transició cap a societats més resilients demana sacsejar acomodaments molt arrelats i superar inèrcies socioeconòmiques. En aquest apartat, es presenten un seguit de recomanacions sobre polítiques generals amb l'objectiu de facilitar aquesta transició i fomentar aspectes clau que promoguin la incorporació dels principis adaptatius en les pràctiques normatives, legislatives i polítiques actuals.

Recomanació 1: Desenvolupament de polítiques integrades

La gestió de l'adaptació ha de gaudir d'una visió àmplia i integrada de les interaccions entre els factors que afecten el cicle local de l'aigua, buscant més coordinació en el disseny i el desenvolupament de polítiques. Per exemple, és important coordinar millor les pràctiques de gestió dels boscos amb les estratègies de gestió de l'aigua per tal d'entendre millor les interaccions locals de les zones forestals amb la dinàmica del cicle local de l'aigua i d'incorporar-ne les conclusions a la comptabilitat hídrica de tota la conca. Com que a la conca la majoria dels terrenys forestals són de titularitat privada, els acords específics, com ara els que es proposen per a la gestió adaptativa dels boscos (OGA 33), poden ser una eina per superar les limitacions de la intervenció pública en aquestes àrees i emprendre accions ben enfocades.

Recomanació 2: Millora de la governança i dels marcs normatius

Per construir una societat amb iniciativa, capaç d'ajustar les seves activitats a un entorn canviant i de formar part del disseny d'aquesta gestió adaptativa de l'aigua, cal millorar les pràctiques de governança per a la gestió integrada de l'aigua. És per això que els participants dels tallers de la Tordera van afirmar que la creació d'un centre de participació permanent (CPP) (OGA 12) permetria construir capacitats i conscienciar la població (OGA 19), millorar la qualitat i l'accés a la informació (OGA 27), fomentar pràctiques de resolució de conflictes i millorar la comunicació amb l'Agència Catalana de l'Aigua. En aquest sentit, cal crear espais de deliberació específics, com ara les comunitats d'usuaris d'aigua (OGA 11) proposades pels participants de la Tordera per tal de promoure uns cabals d'extracció sostenibles dels aqüífers de la conca, o la constitució d'un consell de coordinació municipal de l'adaptació (CCMA) (OGA 14) per potenciar i coordinar les iniciatives municipals d'adaptació.

D'altra banda, resulten essencials determinats canvis cabdals del context normatiu. Per exemple, per restaurar un règim de cabals ecològics (OGA 29) cal una nova normativa sobre les concessions d'extracció, amb normes que facin encaixar els patrons de consum d'aigua de tots els usuaris amb la protecció general dels cabals fluvials, per disminuir la vulnerabilitat de tots els usos. Aquests canvis també han de contemplar les empreses de serveis d'aigua, que han de treballar amb noves condicions contractuals orientades pels principis de gestió adaptativa i integralment controlades per les autoritats públiques (OGA 21).

Recomanació 3: Harmonitzar el desenvolupament socioeconòmic amb la conservació del medi ambient

Els participants dels tallers van recalcar que la gestió local de l'aigua ha d'ajustar-se a la capacitat de càrrega del territori i garantir l'autosuficiència de l'abastament de l'aigua per als usos locals, recobrant un mosaic d'usos del sòl equilibrat i gestionant millor el paper de la conca en la gestió general del sistema de distribució de l'aigua a Catalunya.

L'augment de la protecció de l'estat ecològic dels recursos hídrics locals és un pas decisiu per generar resiliència, de manera que diverses opcions de gestió de l'aigua proposades dins d'aquest pla se centren en la recuperació de les zones humides i en la connectivitat entre masses d'aigua (OGA 24), l'afavoriment de les zones de protecció ambiental (OGA 22), la recuperació dels espais fluvials (OGA 30) i la protecció de les zones de recàrrega d'aqüífers (OGA 28). Malgrat que la conca de la Tordera compta amb una gran abundància de punts de conservació ambiental, no es poden protegir correctament sense abans procurar harmonitzar les activitats socioeconòmiques de la zona. Fer front a aquest repte de pes és l'objectiu d'una de les propostes més ambicioses previstes: la creació d'un Pla Integral per a la Protecció del Delta de la Tordera (PIPD) (OGA 16).

Recomanació 4: Aprenentatge adaptatiu basat en l'experiència

Segurament la recomanació política més necessària com a fonament d'un pla de gestió adaptativa d'una conca fluvial és l'oportunitat d'extreure lliçons apreses i d'adquirir un coneixement basat en l'experiència que serveixi de suport d'aquest procés transformador. Generalitzar els sistemes de seguiment de l'adaptació perquè esdevinguin pràctiques habituals de seguiment, comunicació i avaluació de cada sector contribuiria fermament a la coherència i la congruència de les polítiques d'adaptació amb el desenvolupament socioeconòmic del territori. Uns indicadors adaptats, formulats de manera que siguin operatius i que la informació pugui incorporar-se als processos d'elaboració de polítiques haurien de ser el fruit d'una col·laboració reforçada entre ciència i política.

Contacte: Anabel Sánchez a.sanchez@creaf.uab.cat i Annelies Broekman a.broekman@creaf.uab.cat

